

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 14 januari 2005 Nummer 1

Van uw voorzitter door J.W. van Maren

In de vorige periode schreef ik over de huiskamerbijeenkomst die zou plaats vinden ten huize van ons medelid de heer D. Kranen in Ede. Het werd een gezellige en nuttige avond. Het viel me weer op hoeveel van onze leden voorouders hebben in Duitsland en die daar vervolgens bij hun onderzoek vastlopen. Enige tijd geleden hebben we in Amersfoort al een voordracht gehad over genealogisch onderzoek in Duitsland. We hebben als bestuur besloten nog eens zo'n voordracht te organiseren, maar nu in Ede. We verwachten dat hier veel belangstelling voor zal zijn.

We zouden ook graag een huiskamerbijeenkomst houden in het noordelijke deel van onze regio. Zijn er leden in Ermelo of Harderwijk die hun huiskamer voor een genealogische avond ter beschikking willen stellen (maximaal 12 bezoekers)? Laat het ons s.v.p. weten.

In november is samen met enkele andere regio's overleg gevoerd met het hoofdbestuur van de NGV over diverse zaken. Algemeen is men van mening dat onze vereniging veel aandacht zal moeten geven aan promotie en naamsbekendheid. Er is zojuist een nieuwe folder verschenen voor het werven van nieuwe leden. De folder is een grote verbetering ten opzichte van de vorige en ziet er aantrekkelijk en eigentijds uit. Het is een stap in de goede richting, maar er moet meer gebeuren. De folder komt onder andere in studiezalen van archiefinstellingen te liggen

Op 27 november vond de Algemene Vergadering plaats in Utrecht. Het beleid voor de komende jaren werd besproken. Vrij veel aandacht ging naar Gens Nostra. Velen willen dat het blad anders wordt, maar de vraag is hoe. Zoveel hoofden, zoveel zinnen. Een bepaalde rubriek die mevrouw A altijd als eerste zal lezen, kan volgens de heer B beter worden weggelaten. Het artikel dat de heer C met groot genoegen heeft gelezen, vindt mevrouw D maar helemaal niks. De een ziet graag kwartierstaten en de ander zegt: "weg ermee". Sommigen smullen van een artikel van vijftien pagina's maar anderen vinden dat geen enkele bijdrage langer dan vier of vijf bladzijden mag zijn. Hoe kunnen we iedereen tevreden houden? Dat is een belangrijke vraag. Uw mening is altijd welkom ook al denkt u er heel anders over dan uw buurman of buurvrouw. We mogen allemaal laten weten welk redactiebeleid ons het meeste aanspreekt. Graag wil ik u nog eens wijzen op de voortgang die in het Verenigingscentrum gemaakt wordt met de digitale ontsluiting van de collecties. Kijk eens op de website van de NGV om te zien wat er in 2004 allemaal is bijgekomen.

Tot slot wens ik u een voorspoedig 2005. J.W. van Maren, voorzitter

In Memoriam

Op 20 oktober 2004 is de heer P.H. Schippers overleden. Hij had enige tijd tevoren een hartoperatie ondergaan maar zijn herstel is niet verlopen zoals iedereen hoopte. Zijn toestand verslechterde vrij snel en na een moeilijk ziekbed is hij toch nog vrij onverwachts overleden. Peter was een man met veel belangstelling voor de genealogie en hij heeft zich hiervoor op vele manieren verdienstelijk gemaakt. Hij was voor onze afdeling de coördinator van de ledenservice van de Contactdienst en bovendien was hij lid van de werkgroep Lezingen en Activiteiten. Verder was hij een van de vaste medewerkers in het NGV-Verenigingscentrum in Weesp. Peter was een stille man die veel werk verzette. Bij zijn crematie op 26 oktober in Bilthoven was een afvaardiging van ons afdelingsbestuur aanwezig, verder een lid van het hoofdbestuur en een vertegenwoordiger namens het Verenigingscentrum. Wij zijn dankbaar voor het vele werk dat Peter Schippers voor de NGV heeft verricht.

Op 17 november 2004 is de heer ir. Ferdinand Thomas Hendrik Nauta eveneens overleden. Fred, oud-directeur van het Gemeentelijk Grondbedrijf te Amersfoort, Ridder in de Orde van Oranje-Nassau, werd 83 jaar en overleed in Utrecht. Hij was een regelmatige bezoeker van onze bijeenkomsten. De laatste keer was op woensdag 20 maart 2002.

Excursie naar een museum

Verslag van de excursie naar het Museum voor de tabaksteelt te Amerongen op zaterdag 18 september 2004.

In het centrum van Amerongen ligt een oude tabaksschuur die door de plaatselijke heem-kundekring ingericht is als museum voor het behoud van de voormalige tabaksteelt, die enkele eeuwen lang van groot economisch belang is geweest in deze streken. Met een vrij kleine groep van slechts 17 personen konden de leden van de afdeling Amersfoort en Omstreken genieten van wat daarvan overgebleven is. Op een stukje grond konden de tabaksplanten 'in levende lijve' bekeken worden. De tabaksbladeren die dit jaar geoogst waren, hingen in de schuur aan de zogenoemde spijlen te drogen. Verder zijn er diverse gereedschappen te zien die bij de tabaksteelt gebruikt werden en natuurlijk ontbraken de plankjes van de sigarenmaker niet. Ook het eindproduct is er te bewonderen: sigarendozen, sigarenbandjes en de sigaren zelf, die soms de afmetingen van een stevige worst hadden. Niet alleen de tabaksteelt is aanschouwelijk gemaakt, ook de woonsituatie van de tabakker of planter is in beeld gebracht met een keuken en een woonkamer uit het begin van de vorige eeuw. Ook is een hoekje ingeruimd voor een kleine werkplaats van een dorps-timmerman. Zelfs een hondenkar voor een stevig gebouwde Deense dog ontbreekt niet. Vooral de schuur met de vele gereedschappen was erg rommelig. Als het toegestaan zou zijn, had ons gezelschap er beslist vele uurtjes kunnen rommelen.

Hierna werd nog een bezoek gebracht aan de dichtbij gelegen Andrieskerk uit 1527, die vóór de reformatie aan de katholieken toebehoorde en toen toegewijd was aan Sint-Andries. Bij de restauratie heeft men een klein gedeelte van de muurschilderingen uit die tijd behouden. Aan de muren hingen 19 prachtige rouwborden van formidabele afmetingen met de namen van de overleden personen met de wapens van hun voorgelacht, een eldorado voor heraldici. Ook de lichtbeschadigde beelden van de graftombe van Goert van Reede, heer van Amerongen, overleden op 19 april 1585, en zijn vrouw Geertruyd van Nyenrode, vrouwe van Zuylensteyn, overleden 6 april 1605, konden bewonderd worden. Tot besluit van de middag werd nog genoten van een kopje koffie, een sapje of een Belgisch biertje in een karakteristieke, gezellige drankgelegenheid in het centrum, die oorspronkelijk nog dienst gedaan heeft als halteplaats in de tijd van de diligences. Hierna zocht iedereen zijn eigen koets en/of koetsier op en spoedig daarna reden we weer door het verkeer van de 21e eeuw richting eigen huis en haard.

Naar de markt

Impressie van de kwartierstatenmarkt op woensdag 20 oktober 2004.

De overweldigende belangstelling voor de kwartierstatenmarkt was een opsteker voor de organisatoren. In zaal 4 van het conferentiecentrum stonden de kwartierstaten overzichtelijk op panelen gerangschikt. Ook was van alle kwartierstaten een boekje samengesteld. Een woord van dank voor het vele werk dat een aantal mensen in samenwerking met de heer Bert de Beer hieraan heeft besteed is zeker op zijn plaats. In de aankondiging was vermeld dat het bestuur erop rekende dat het een gezellige avond zou worden. Dit was een juiste visie want het was heel inspirerend. Nadat de voorzitter de markt had geopend werd het woord gegeven aan ons lid de heer J.P.C. Hoogendijk uit Leusden, bekend door zijn studies over de heraldiek. Een betere keus had men niet kunnen maken want de heer Hoogendijk sprak over het ontstaan van de naam kwartierstaat en liet dat vergezeld gaan van een aantal dia's van wapenborden, waarbij de rijk versierde borden uit de provincie Friesland opvielen.

De heer Hoogendijk vertelde:

"De naam kwartierstaat komt uit de begintijd van de heraldiek. Zij is ontleend aan de vierdeling van een wapenschild, dus aan de vier kwartieren. In deze vier kwartieren werden wel de wapens van de vier grootouders geplaatst. In de 17e eeuw schreef Arnold van Buchell, een Utrechts advocaat en genealoog, verhandelingen over wapens en kwartieren. Het was in die tijd belangrijk als identificatie de namen van de vier grootouders en de door hen gevoerde wapens te kunnen tonen. In notariële en gerechtelijke stukken worden deze grootouders wel de vier vierendelen genoemd. Toernooiridders werden alleen tot een toernooi toegelaten als zij de wapens en namen van de grootouders konden noemen. In onze tijd zijn ten minste drie generaties vereist om een kwartierstaat vermeld te krijgen in het ons welbekende Genealogisch Repertorium. De zorgvuldig bijeengesprokkelde gegevens dienen uiteraard zo overzichtelijk en toegankelijk mogelijk te worden ondergebracht in een kwartierstaat. Daartoe zijn diverse manieren van nummering bedacht. Hiervan is, voor zover mij bekend, het systeem Kekulé het meest verbreid. De kwartierdrager of probandus krijgt nummer 1, de ouders nr. 2 en 3, de grootouders nr. 4 t/m 7, de overgrootouders nr. 8 t/m 15 enz.

De structuur van de kwartierstaat ligt vast. In de aankleding en vormgeving zijn in de loop der tijd nogal wat variaties toegepast. Deze kunnen uiteenlopen van sober en primitief in uitvoering tot ware kunstwerkjes. Met een paar dia's liet de heer Hoogendijk uit het hele scala enige voorbeelden zien. In onze tijd komt het voeren van een familiewapen veel minder vaak voor dan een paar eeuwen terug. Veelal zal het opnemen van de

kwartierwapens op grote problemen stuiten. Als een suggestie voor de aankleding van uw eigen kwartierstaat zou het opnemen van gedigitaliseerde foto's een aardige mogelijkheid zijn. Misschien iets om te overwegen."

Na deze uiteenzetting konden de bezoekers de kwartierstaten bekijken en de verschillende stands bezoeken. Hier werd druk gebruik van gemaakt. Ik vroeg naderhand aan de heer Hoogendijk of er misschien een wapenboek bestond van de vroegere en huidige ingezetenen van Amersfoort. Daarin moest hij mij teleurstellen, maar hij vertelde mij wel dat hij ooit bij de Historische Kring van Leusden had voorgesteld een wapenboek van alle vroegere en huidige bewoners van Leusden te maken. Dit voorstel werd toen welwillend aangehoord. Helaas heeft men dit nog niet uitgewerkt. De heer Hoogendijk vertelde mij ook dat de werkgroep die hem behulpzaam is bij het in de computer inbrengen van de door hem verzamelde heraldische gegevens, door verhuizing en ziekte was uitgedund. Mocht u in de koude en gure wintertijd een zinvolle besteding van uw vrije tijd zoeken dan kunt u zich aansluiten bij de werkgroep. De heer Hoogendijk is woonachtig in Leusden en bereikbaar onder telefoonnummer 033-4941592.

Opmerking van de redactie:

Stephan Karl Kekulé von Stradonitz leefde van 1865-1933. Hij was in Gent geboren, waar zijn vader enige jaren hoogleraar scheikunde was. Stephan zou tweemaal promoveren en wel in de rechten en in de filosofie. Hij werd zelf Privatgelehrter. Zijn aanzienlijke eigen vermogen maakte het mogelijk zich volledig aan de genealogie te wijden. Hij was de zoon van de chemicus Friedrich August Kekulé, die de Nobelprijs kreeg voor de ontraadseling van de chemische structuur van benzeen. Een interessant artikel over hem is verschenen in het nummer van september / oktober 2004 van het blad GensData, geschreven door dr. Jan-Willem Koten.

Mijn bloem is mijn bruidsschat

Verslag van de lezing over verbroken trouwbeloften gehouden door de heer dr. E.J. Broers op 18 november 2004.

Wij kennen allemaal de uitdrukking 'belofte maakt schuld'. Maar geldt dat ook voor trouwbeloften? Tot 1838 kon een vrouw zich hierop - veelal met succes - beroepen, maar na 1838 was dit voor haar niet meer mogelijk, want in de nog steeds geldende bepaling uit het Burgerlijk Wetboek van 1838 staat letterlijk 'trouwbeloften geven geen rechtsvordering'.

De heer Erik Jan Broers, dit jaar gekozen tot de beste docent aan de Universiteit van Tilburg, mag zich verheugen in een grote stroom studenten op zijn colleges. Het was dan ook geen wonder dat hij ons vanavond geheel in de ban bracht van de poging van Johanna Hacquet om Johannis Hodenpijl, de vermeende vader van haar kind, voor de Staatse Raad van Brabant, het gerecht van het Hertogdom Brabant, aan te klagen wegens een verbroken trouwbelofte. Haar eis loog er niet om. Zij wil dat hij met haar trouwt en indien hij dat weigert, verlangt zij 4000 gulden voor het verlies van haar maagdelijkheid, 150 gulden voor de kraamkosten en drie gulden per week voor de opvoeding van haar kind tot diens 18e jaar. Uit getuigenis van de dienstbode blijkt dat Johanna en Johannis driemaal door haar intiem in bed waren aangetroffen. Tegenover deze aanklacht kon Johannis volstaan met een krachtige ontkenning. Helaas voor Johanna kon zij niets bewijzen. Trouwbeloften worden vaak aan elkaar gegeven zonder aanwezigheid van getuigen. Maar zelfs al zou Johannis haar een ring of een trouwpenning hebben gegeven of zoals ook wel gebruikelijk was, de helft van een gebroken stuiver, dan nog had Johanna geen been om op te staan. Een simpele ontkenning van Johannis was voldoende om haar aanklacht krachteloos te maken. Hij verklaarde dat het slechts 'vrije vriendschap' was geweest. De eis van 4000 gulden was zeer hoog, als je bedenkt dat het jaarinkomen van een schepen 'slechts' 200 gulden bedroeg. In dit geval was het dus hoog inzetten om laag te eindigen. De eis van Johanna werd op 22 mei 1676 door het gerecht afgewezen en helaas moest zij zelf de proceskosten betalen. Het was in die tijd niet gebruikelijk het vonnis toe te lichten, zodat we de motivatie niet kennen. Uit dit verhaal zou je kunnen concluderen dat het bijna onmogelijk was voor een vrouw om haar gelijk te krijgen. Maar gelukkig kon de heer Broers vertellen dat van de 60 processen die hij had bestudeerd, er 32 uitspraken waren gevonden. In acht gevallen werd de trouwbelofte bindend verklaard, in acht gevallen werd een schadevergoeding voor de defloratie toegekend, zij het vaak aanzienlijk lager dan geëist, in acht gevallen was er een minnelijke schikking en slechts in acht gevallen werd de eis afgewezen. En dus konden we toch nog met een goed gevoel naar huis.

De Werkgroep Notariële Aktes heeft enkele aktes uit het Amersfoorse over dit onderwerp opgezocht. Lees hierover wat verder op deze site.

Lezing over de geschiedenis van de politie

Verslag van de lezing over de geschiedenis van de politie, gehouden op maandag 13 december 2004 door Frank van Riet.

Als zoon van een politieagent was de heer Van Riet al heel jong in de geschiedenis van de politie geïnteresseerd. Van zijn hand is onlangs verschenen het prachtig geïllustreerde boek 'T'uwen dienst, de geschiedenis van de politie in Nederland vanaf de Middeleeuwen tot de Tweede wereldoorlog' bij uitgeverij Scriptum Books te Schiedam, ISBN 90 55940372. Momenteel is de heer Van Riet bezig een proefschrift te schrijven over dit onderwerp. Met behulp van een aantal dia's maakte hij zijn publiek wegwijs in de ingewikkelde wereld van de politie. We leerden dat in de vijftiende eeuw de schout en zijn ridders binnen de stadsmuren de orde moesten handhaven. Het woord ridder komt van rekken, uitrekken, dus dan kunt u nagaan dat de verhoormethoden in die tijd niet zachtzinnig waren. Tijdens de nachtelijke uren had de nachtwacht de taak om de orde te handhaven. Tot aan de Franse tijd kennen we de nachtwakers, de hellebaardiers en de torenwachters etc. In 1796 kwam er meer uniformiteit en werd de rijkspolitie opgericht. In de dorpen moest de veldwachter in de eerste plaats de oogstproducten op het veld beschermen. Ook treffen we hem vaak in de stukken aan als getuige bij een huwelijksluiting. In 1814 werd de Marechaussee opgericht. Eerst was zij gelegen langs de zuidelijke grenzen, later ook langs de overige grenzen des rijks. Zij werden beter betaald dan de rijkspolitie en werden vaak ingezet om onlusten te bedwingen en dat lukte aardig omdat zij te paard een groot ontzag inboezemden. Er bleek behoefte te zijn aan politie in burger en daarom werd de rijksrecherche opgericht. Amersfoort had de primeur van de eerste rijksveldwachter op de fiets. Mocht u bij uw voorouders een lid van de politie aantreffen dan kan het zijn dat veel over hem te vinden is in 'het archief van de bijzondere rechtspleging of politiezuivering over de periode 1940-1945', te vinden in het Nationaal Archief. Het was een leerzame avond over een niet alledaags en toch zo belangrijk onderwerp.

Als het kind maar een naam heeft door P. Uitenbogaart

De naam

Bij menige stamboom zal het voorkomen dat, van dat geslacht, een naam wordt gevoerd die bij nader onderzoek niet de naam van dat geslacht is.

Een kind dat tijdens een huwelijk geboren wordt, krijgt automatisch de echtgenoot tot vader en krijgt ook zijn naam. Een kind dat voor de 307e dag na ontbinding van een huwelijk wordt geboren, heeft de vroegere echtgenoot tot vader, tenzij de moeder inmiddels was hertrouwd. Bij het aangaan van een huwelijk met een vrouw die al een kind heeft, kan de man dat kind wettigen. Het krijgt dan zijn naam, terwijl hij niet de biologische vader is.

In de huwelijksakte wordt dan geschreven dat de man het kind wettigt. Een natuurlijk kind wordt gewettigd als de nieuwe echtgenoot van de moeder het kind erkent.

In de matriachale lijn (van moeder op moeder) hebben we zelfs zekerheid, zolang we aannemen dat over het moederschap geen twijfel bestaat.

We kunnen om de betrouwbaarheid van onze gegevens te schatten op twee wijzen redeneren. Ten eerste kunnen we, zoals boven is gebeurd, een bepaalde, gemiddelde kans op de juistheid per mannelijke generatieschakel aannemen, hier 95% en berekenen wat de kans op juistheid is voor de gehele reeks, hier 63%. Ten tweede kunnen we uitgaan van een gewenste kans op juistheid van de gehele reeks en berekenen wat de kans op juistheid per mannelijke schakel gemiddeld moet zijn om de gewenste kans te behalen. Voor 90% kans op juistheid van de afstamming van voorvader nummer 512 (= 29) is een juistheid per mannelijke schakel vereist van de negende machtswortel uit 0,90 zijnde 0,988 of 98,8%.

Het bovenstaande moet u zien als een oefening. De waarheid zullen we nooit ten volle kennen en we moeten ons troosten met de gedachte dat we niet meer kunnen doen dan de feiten verzamelen zoals die zijn vastgelegd, hetzij vóór of tijdens het huwelijk, hetzij na ontbinding van het huwelijk door overlijden van de moeder. Niet erkende onwettige kinderen - die volgens het Nederlands burgerlijk recht de naam van hun moeder dragen - krijgen de naam van de niet-biologische-vader wanneer zij door hem worden erkend. Ook op de geboorteakte wordt een aantekening gemaakt dat het kind de naam van de niet-biologische-vader krijgt, die hem tijdens het huwelijk van zijn moeder heeft erkend en gewettigd.

Tussen erkennen en wettigen is weinig verschil, een kind dat bij een ongehuwde moeder geboren wordt, is een natuurlijk kind. Vóór 1 september 1948 moest ook de ongehuwde moeder haar kind erkennen. De echtgenoot van de 'ongehuwde' moeder, wel of niet biologisch, kon ook het kind erkennen en bereikte daarmee dat het weliswaar niet gewettigd was, maar wel de naam van de vader kreeg.

Er zijn twee voorwaarden voor erkenning door de vader: de moeder moet haar toestemming geven en de vader mag niet met een ander zijn getrouwd. De vader kan te allen tijde het kind erkennen: voor de geboorte, bij de geboorteaangifte, als hij met de moeder huwt, en ook nog na het overlijden van het kind, en tenslotte bij notariële akte.

De vader is in zekere zin een onzekere factor. Dit geldt helaas ook voor de kinderen van gehuwde moeders.

Nemen we de 10e generatie van een kwartierstaat, huwelijk rond 1700, dan is voor het eerste kwartiernummer 512 de kans op juistheid 0,95 tot de negende macht. Dit is 0,63 oftewel 63%. Nummer 512 is de persoon wiens naam we meestal dragen, maar de waarschijnlijkheid dat we van hem afstammen, is het laagste van alle personen van zijn generatie. Voor de hogere kwartiernummers van een generatie is de kans op juistheid groter, omdat er minder mannelijke schakels zitten tussen deze voorouders en onszelf.

De formule

Gaan we uit van een kans op juistheid per mannelijke schakel van $p\%$, dan is de kans op juistheid van de afstamming voor de gehele reeks met n mannelijke schakels gelijk aan $P = p$ tot de macht n . Eisen we een kans op juistheid van $P\%$ van een reeks met n mannelijke schakels, dan moet de betrouwbaarheid per mannelijke schakel, gemiddeld gelijk zijn aan $p = \sqrt[n]{P}$.

Enkele jaren geleden is in Eindhoven een stichting in het leven geroepen die onderzoek doet naar het afstammingsrecht vooral voor ongehuwde moeders, om zo gegevens van de eventuele vader boven water te krijgen.

Ook in Amerika is men hiermee bezig, vooral voor oorlogskinderen die op zoek zijn naar hun biologische vader. Helaas is het wel eens teleurstellend als de man gevonden wordt, maar achteraf blijkt dat hij niet de vader is. Dit dankzij het DNA-onderzoek, wat vroeger niet mogelijk was. Mevrouw Dana Vian uit Californië is daarmee bezig.

Voor het schrijven van dit artikel is gebruik gemaakt van diverse krantenknipsels en een artikel uit het afdelingsblad Kempen en Peelland 1993.

Over lichaamsgebreken bij militairen door Henk Bousema

In het blad Computergeneaal, 2e jaarg. nr. 3, mei-juni 2004 vond ik op pagina 108 een interessant artikel genaamd 'CD-rom-nieuws' van de heer H.M. Lups. Hij bespreekt hierin een aantal uitgaven van BoekopCD. Nieuwsgierig geworden naar deze uitgaven zocht ik op internet naar de website www.boekopcd.nl. Naar het zich laat aanzien is dit voor de genealoog een interessante website. Voor mij was het erg leuk omdat ik mij interesseer voor de medische informatie bij de Nationale Militie en hoewel Lia Kleinherenbrink daarover op haar website ook veel informatie geeft, is zij niet volledig. Haar website is het laatst bijgewerkt op 19 april 2001. Zij heeft daarin opgenomen de Nationale Militie en lichaamsgebreken zoals beschreven in het Staatsblad van 1862 en in het Staatsblad van 1871. Maar er is meer, zoals blijkt uit onderstaande mededeling die ik vond op www.boekopcd.nl.

Staatsblad medische codes 1862-1912. Uitgave van BoekopCD.

Bij de keuring voor Nederlandse militaire dienst zijn personen met bepaalde aandoeningen vrijgesteld van dienstplicht. Vanaf 1862 is dit opgetekend in het Nederlandse Staatsblad. Na deze datum zijn deze codes nogal eens gewijzigd met het voortschrijdend (medisch) inzicht. Het militair keuringsreglement is vanaf die datum keurig bijgehouden. Voor iedere geïnteresseerde is het lastig onderzoek te doen naar de staatsbladen waarin de wijzigingen zijn bijgehouden. Om deze informatie toegankelijk te maken heeft het rijksarchief Noord-Holland de relevante staatsbladen ter beschikking gesteld en zijn deze stukken door Boekop-CD gescand, herkend en op cd-rom gezet.

Op deze cd-rom staan de Koninklijke Besluiten, die zijn gepubliceerd in Staatsbladen van 1862 tot 1912 met reglementen voor de keuring voor de militaire dienst. Hierin staan onder andere de medische codes voor ziekten en gebreken, die redenen waren voor afkeuring. De opgenomen KB's zijn: 1862, KB no. 34; 1871, KB no. 9; 1878, KB no. 16; 1881, KB no. 47; 1883, KB no. 151; 1883, KB no. 256; 1897, KB no. 41; 1904, KB no. 113; 1908, KB no. 106; 1908, KB no. 305; 1912, KB no. 173.

Tot de bijlagen van een huwelijksakte behoorde voor de mannen ook een militiecertificaat. Dit certificaat vermeldde onder meer of hij van dienst was vrijgesteld. Ook de reden daarvan werd aangegeven met bij medische zaken het codenummer van de ziekte of het gebrek waaraan hij zou hebben geleden (zie ook Ons Erfgoed 11e jrg. nr. 3, bladzijde 101). Doorzoekbaar via Adobe Acrobat (BOCD 45919). Prijs € 17,50. Het bestelformulier kunt u vinden op www.boekopcd.nl en ook op www.onserfgoed.com.

De doelstellingen van BoekopCD

Ik citeer uit hun website het volgende verhaal: 'BoekopCD leent of koopt min of meer unieke boeken, documenten of kaarten. Wij scannen deze gratis en stellen de digitale kopieën gratis ter beschikking aan de instantie of privé-persoon van wie wij het origineel hebben mogen lenen. Nadat het origineel is gescand, stellen wij de digitale kopie, wat dan een cd-rom is, ter beschikking voor verkoop. Met de opbrengst kan onder anderen meer materiaal gescand worden. Hoe kunt u bijdragen? Bij aanmelding van een boek worden de basisgegevens in onze database opgeslagen. Wij hebben zo alvast gegevens van het te scannen document of boek. Als een boek bij BoekopCD binnenkomt wordt dit na beoordeling, gescand en op onze website vermeld. Het BoekopCD is een samenwerkingsverband met 'ArchiveCD-Books' en is ontstaan uit de vraag naar reproducties van oude publicaties. Door het structureel beschikbaar stellen worden oude boeken, mappen en andere documenten voor bijvoorbeeld genealogen en geschiedkundigen bereikbaar op cd-rom.

Deze digitale reproducties hebben een redelijke prijs. BoekopCD werkt samen met bibliotheken, archiefdiensten en musea. Het project is in maart 2000 in Engeland begonnen en is nu gestart aan een wereldwijde ontwikkeling. BoekopCD bestaat in Engelstalige landen onder de naam 'ArchiveCDBooks'.

Allemaal Digitaal door Antonia Veldhuis

In deze rubriek komen interessante homepages en nieuwe digitale bestanden aan bod. Tips kunt u mailen aan: antonia.veldhuis@hetnet.nl.

Deze keer slechts drie homepages, maar wel drie waar u uren, zo niet dagen, zoet mee bent. Nuttige achtergrondinformatie en leuke aankleding voor uw genealogie. Ik zou voor de ervaren internetgebruikers mogelijk kunnen volstaan met het noemen van de links <http://kunststuk.kennisnet.nl/KunststukK.html>, www.geheugenvannederland.nl en www.20eeuwennederland.nl. Voor degenen die wat minder bedreven zijn of willen weten wat ze kunnen verwachten volgt hieronder een uitgebreidere beschrijving.

Een leuke homepage om bijvoorbeeld de Verenigde Oostindische Compagnie (VOC) beter te leren kennen is <http://kunststukkennisnet.nl/KunststukK.html>, een samenwerking van negen instanties, waaronder het Nationaal Archief uit Den Haag, het Scheepvaartmuseum Amsterdam en het Amsterdams Historisch Museum. Deze pagina was in 2004 genomineerd voor de Gouden @penstaart. Na het intikken van dit adres komt u bij een muur met zuilen, die opzij gaat als u er op staat. Daarna komt er een hekje tevoorschijn, dat opzij gaat na aanklikken. Op colofon links kunt u alle informatie lezen over initiatiefnemers en makers van de homepage en kunt u lezen wat u er precies op kunt vinden. Vandaag is alles gratis, dus op liftdeur staan en erin. Voor de VOC drukt u op het derde knopje van onderen. Niet vergeten, anders staat u net zo lang te wachten als ik.

Door de linker muisknop ingedrukt te houden en naar links of rechts te bewegen kunt u door de zalen 'lopen'. Met de rechtermuisknop vervolgt u de route, met de linker kunt u terug. Een voorwerp aantikken geeft die info. Links van de deur is een informatiepaneel over de VOC. Door op het pijltje onderaan te gaan staan scrolt de tekst voorbij. Een paar items op deze verdieping: de persoon is Jacob van Harpen die vertelt dat hij, zoals zoveel VOC-mensen, is verdronken (22 maart 1792) en over de route en Kaap de Goede Hoop, het schilderij (info over Batavia), een tapijt (handel, kaart met routes van de schepen en vestigingen), schilderij (van scheeps-werf tot VOC-schip), wereldbol (over het gebruik ervan voor de scheepvaart) en een gevelsteen (handelssteden). Harold Barters gaat schuil achter het kanon, daar ook de geschiedenis, en vooral het einde, van de VOC. Via de gekleurde deuren kom je in andere zalen: de donkerblauwe deur brengt je weer bij de lift.

Het ? rechtsomzet legt uit hoe alles werkt. Het kleine kaartje linksonder geeft de vestigingen weer.

Als u tijd over hebt kijkt u ook nog even op de andere verdiepingen. Een greep daaruit: op de 4e krijgt u informatie over de Joden door de schoenen aan te klikken, achter het beest gaat Afrika schuil, het schilderij op de ezel aanklikken geeft info over de Westindische Compagnie en over de slavenhandel. Op de 2e etage staan onder andere bij de deur bewegende figuren (Salvador Dali) en achter de voetbal gaat (inderdaad) voetbal schuil: een les door Johan Cruyff. Op de 1e krijgen we een beeld met de vele armen (kunst), de kist vertelt over de vrede van Munster, en het gevonden voorwerp hoe een museum aan zijn collecties komt.

www.geheugenvannederland.nl is een bijzonder mooie homepage die een deel van de collectie van de Koninklijke Bibliotheek laat zien. Zoals ze zelf zeggen: "Het Geheugen bevat beelden en teksten uit de vaak verborgen collecties van Ne-der-landse culturele instellingen". Links op het scherm de subonderwerpen: home, zoeken (op persoon, plaats, periode of onderwerp), collecties (subsites van de collecties - o.a. de Nederlandse Oostzeehandel in de periode 1600-1850, zeven eeuwen geschiedenis van de Zuiderzee, atlanten, archeologische vondsten uit Nederland en vrouwen in actie met bijna 3800 affiches), onderwijs (informatie over onderwijs en digitale lessen), nieuws (over het Geheugen), project (algemene info, zoals voor wie de homepage is en de deelnemers van het Geheugen), gastenboek en sitemap (alle onderwerpen van de website en hun onderverdeling). Midden op de pagina het plaatje van de dag (erop klikken geeft info) en diverse sub-on-der-wer-pen. Verder een eerste indruk die de topstukken van diverse items laat zien. Afbeeldingen die u wilt bewaren kunt u in een werkmap stoppen door het pictogram boek/mapje aan te klikken. Daar is ook de mogelijkheid tot mailen (bijvoorbeeld om toestemming bij publicatie te verkrijgen) en om de Engelse versie te zien.

Op de plaatjes, foto's en schilderijen is auteursrecht uitdrukkelijk voorbehouden. Bij gebruik dus om toestemming vragen.

www.20eeuwennederland.nl is een website gebaseerd op de uitgave Twintig Eeuwen Nederland en de Nederlanders van Waanders Uitgevers en is bedoeld voor mensen met interesse in geschiedenis en cultuur. U vindt informatie over diverse onderwerpen, die boven in beeld staan. Ziekten en gezondheid, reizen en verkeer, misdaad en straf, feesten en gewoontes, scholen en onderwijs, kleding en mode, vreemdelingen, huizen en wonen, wegennet en infrastructuur en bouwkunst. Elk onderwerp is te beginnen met een filmpje en is weer onderverdeeld. Zo geeft reizen en verkeer een onderverdeling in jagers en legioensoldaten, langs 's heren wegen, de trekschuit; traag maar efficiënt, reizen op stand, snellere verbindingen enz. Trekschuit

verwijst weer door naar de artikelen per trekschuit door het vlakke land, drukte op het water, afscheid van de trekschuit en beurtschepen. Erbij is een plaatje van het Damsterdiep. Totaal zitten er meer dan 300 artikeltjes/stukjes op deze homepage.

Op de tweede balk home (begin), actueel (veel historische feiten zoals 500.000 persfoto's online, nieuwe website vestingsteden en Romeinen in Friesland). Periodes spreekt voor zich, dit is verdeeld over 15 tijdvakken. Verder forum, media (programma's over Nederlandse geschiedenis op radio, televisie of filmzaal) en contact. Links zijn doorverbindingen naar andere homepages, zoals Biografisch woordenboek van Nederland, Museumagenda, Histoforum en diverse archieven.

Onder aan de pagina is de mogelijkheid om te zoeken.

Veel uren/dagen plezier met deze links gewenst. Nieuwe homepages, nuttige tips voor internet, suggesties of complimenten over deze rubriek kunt u mailen naar antonia.veldhuis@hetnet.nl; schrijven of bellen mag ook, adres: Dr. A. Plesmanlaan 75, 9269 PJ Veenwoude, telefoon 0511-475898.

De waarde van een koe door Henk Bousema

Op een boeldag in het jaar 1891 te Jorwerd - u weet wel, het dorp waarover Geert Mak een prachtig boek heeft geschreven - werd voor een koe het bedrag van *f* 168,- betaald. Ik vraag mij af of dit veel of weinig is in het toenmalige economische verkeer.

Waar vind ik deze gegevens? Als u inlogt op www.neha.nl, dan gaat er een wereld voor u open. Het is de website van het Nederlands Economisch-Historisch Archief. Ga naar de link 'How much (NL)' en u kunt elk bedrag en elk jaar intypen en u krijgt de huidige waarde op uw scherm. Ik typte het bedrag van *f* 100,- en de jaren 1800 en 1900 in en daar verscheen op mijn scherm € 587,32 en € 1103,24. Ook kunt u op deze site de koopwaarde vergelijken. Een bedrag van *f* 100,- van het jaar 1800 heeft in het jaar 1900 slechts een koopwaarde van € 24,16. De waardeschommelingen tussen 1700 en 1850 waren groot. Ik noteerde voor mijn toenmalige *f* 100,- in 1700 een huidige € 829,16, in 1750 had dit een waarde van € 893,10, in 1800 nog slechts € 578,32 maar in 1850 gelukkig weer € 934,63.

Maar waar vind ik de prijs van die koe?

Dat was nog een hele zoektocht en u wilt het niet geloven, maar nadat ik het te raadplegen boek had bestudeerd en even was gaan koffiedrinken, kon ik de hele website niet terugvinden. Dus zal ik maar even goed uitleggen hoe er te komen. Daarvoor ga ik bij de bovengenoemde neha naar de link 'Prices and wages'. Daar klikken op 'index to datafiles' en dan zoeken naar 'Agricultural prices in Groningen 1546 - 1990' van W. Tijms, hierin vindt men de prijzen van allerlei producten zoals tarwe, erwten, rogge, gerst, boter, kaas, koeien, ossen, varkens en ganzen. Onder deze opsomming staat nog een verwijzing en die moet u hebben. Het is de verwijzing naar de link <http://odur.let.rug.nl/~nahi>. Dit Nahi staat voor Nederlands Agronomisch-Historisch Instituut te Wageningen. U krijgt dan een lege website met een opdracht te klikken op het woord RUG en daarna komt u in de site van de Nahi = Netherlands Agricultural Historical Institute. Dan kiest u uit de linkerkolom het woord download. Hierop klikken en kiezen voor 'De waarde van een koe, prijsgeschiedenis van melkvee', door Jan Post uit Leeuwarden. Het gaat over de prijzen van vee van de kleiweide en een parallelreeks voor zandvee, met peilingen teruggaande tot 1180; prijzen van de Leeuwarder veemarkt van 1857 - 2001; oude Friese vee-rassen en nog veel meer. U vindt er ook de invloed van de beruchte veepest in de jaren tussen 1744 en 1786 op de prijzen voor vee. Kortom een avondvullende zoektocht door 406 pagina's tekst.

Wat moet een genealoog met deze cijfers? Als u bij uw onderzoek in testamenten en memories van successie geldbedragen vindt, is het nu goed mogelijk deze te 'vertalen' in hedendaags geld. Op die manier kunt u zich beter voorstellen wat de waarde van het geld toentertijd was. Maar u bent niet alleen afhankelijk van de prijs van een koe. Op de genoemde sites zijn vele prijzen van producten en dieren te vinden. Veel succes bij het bepalen van de werkelijke kapitaalcracht van uw voorouder. De genoemde koe uit Jorwerd kostte omgerekend naar de huidige koers € 1673,67.

Uit de Werkgroep Notariële Aktes door Anje Bousema-Valkema

Een rentebrief uit 1541

Notaris Johan van Ingen, AT 002a001, folio 27v, dd. 27-9-1607.

Voor de notaris compareert Cornelisgen Pelen, weduwe van Meus Gerrits die een codicille laat opmaken waarbij zij allereerst prelegateert aan Peel Jansen, raeymaker, haar neve of bij zijn aflijvigheid zijn erven, al haar wollen, linnen, huisraad, goud, zilver etc. die zij bij haar dood zal achterlaten en die ten huize van Peel Jansen gevonden zullen worden, uitgezondert alleen haar heuck dewelcke zij prelegateert aan Alidt Aelts, weduwe van Evert Gerrits, wonende te Nijkerck, haar nichte, of bij haar aflijvigheid haar erven. Verder prelegateert zij nog aan Peel Jansen zeeckere rentebrief van vijftich Philippus guldens hoofsoms waarvan jaarlijks drie gulden en vijftien stuivers rente wordt betaald, gevesticht uit de erve Twillair wesende de voors. brief van date den 9 decembris 1541. Zij secluedeert de weeskamer. Getuigen: Jacob van Dam, Frans

Gerritszn en Henrick Willemszn Foyerts.

De volgende vier aktes horen bij elkaar. Het gaat over een dodelijke steekpartij die vermoedelijk rond 1 september 1607 te Soest plaatsvond en waarvan het slachtoffer rond 26 september 1607 is overleden. Uit zijn verklaringen maken we op dat het slachtoffer op de hoogte was dat de dader onenigheid had met een ander persoon te weten Jan Loogen. De vader van het slachtoffer was vermoedelijk Dirck Peterszn op wiens verzoek alle aktes werden opgemaakt. Beernt Dircxzn uit de akte van 22 januari 1608 zou ook een zoon van Dirck Peterszn kunnen zijn. Wat hij samen met Jan Philipszn van plan was blijft gissen, maar zijn vader(?) wil in ieder geval dat geregistreerd wordt dat Beernt Dircxzn en Jan Philipszn op 31 oktober 1607 ongewapend waren. We kunnen uit deze laatste akte wel opmaken dat de dader Rutger Corszn op die dag nog vrij rondliep.

Jongeman zwaar gewond bij steekpartij te Soest

Notaris Johan van Ingen AT 002a001, folio 28, d.d. 6-10-1607.

Voor de notaris compareert Jan Rijcxzn, speelman wonende tot Soest die verklaart bij ware woorden in plaats van bij ede, ten versoecke van Dirck Peterszn mede wonende tot Soest, hoe dat omtrent vijff weecken geleden hij getuige was, spelende ten huysse van Jan Thoeniszn tot Soest, uit achterhuis van deselve huysse ende dat aldaer stont Goosen Dircxzn pratende bij twee vrouwe persoonen nijeuwers geen achterdencken om hebbende. Ende dat Rutger Corszn (Corneliszn) staende aen't ander eynde van't voors. achterhuis de voors. Goosen Dircxzn toe gevloogen is, steeckende den selven met een mes in sijn linker schouder zonder dat zijlieden eenige woorden met malcanderen hadden. Voor redenen van wetenschap verklaart de comparant dat hetgeen hij gesien heeft te allen tijde met de eed gestant wil doen. Getuigen: Servaes Jan van Wijck (tekent Frater Servatius Joannes Wijcktius) en Steven Stevens.

Slachtoffer legt verklaring af aan de chirurgijn

Notaris Johan van Ingen, AT 002a001, folio 28, d.d. 6-10-1607.

Op dezelfde dag compareerde ook Jan Peterszn chirurgijn, wonende te Amersfoort die verklaarde ten verzoeke van Dirck Peters wonende te Soest hoe dat omtrent 3 weken geleden als hij Goosen Dircxzn tot Soest verbonden hadde, dat Goosen hem verklaarde dat als Rutger Corszn met een opsteecker nae sach commen, riep: "Rutger steeckt mijn nyet, ick ben Jan Loogen nyet" ende dat deselve Rutger hem Goosen evenwel stack. De comparant verklaart voor redenen van wetenschap dat hij dit van Goosen Dircxzn gehoord heeft en hij wil dit ten alle tijde met de eed gestant doen. Getuigen hierbij: Jan Maes en Ghijsbert Gerrits.

Slachtoffer steekpartij te Soest is overleden

Notaris van Ingen AT 002a001, folio 29v, d.d. 16-10-1607.

Cornelis Gerrits wonende te Soest verklaarde op verzoek van Dirck Peters, mede wonende te Soest, hoe dat etlicke dagen voor den overlijden van Goosen Dircxzn hij comparant des nachts opgeweckt worde om te commen bij de voors. Goosen vermits hij soo zeer cranck was ende aldaer commende heeft hij Goosen horen verklaren dat hij ten tijde hij Rutger Corszn met een opsteecker aen sach commen loopen wel tot twee reysen (keren) zeyde: "Rutger steeckt mij nyet, ick ben Jan Loogen nyet" en dat deselve Rutger hem evenwel stack. Voor redenen van wetenschap verklaart hij dit van Goosen Dircxzn gehoord te hebben in presentie van Mr. Jan Peterszn, chirurgijn en dat hij dit te allen tijde met de eed gestant wil doen. Getuigen Anthonis van Triest en Henrick Jansen.

Eind oktober 1607 loopt de dader nog vrij rond

Notaris Johan van Ingen AT 002a001 folio 38, d.d. 22-1-1608.

Compareerde voor de notaris Marcus Dircxzn tegenwoordig wonende binnen Amersfoort, die verklaarde bij ware woorden in plaats van bij eede, ten verzoeke van Dirck Peterszn wonende te Soest, hoe dat Beernt Dircxzn ende Jan Philipszn omtrent drie weken na St. Victoris voorleden als Goosen Dircxzn omtrent vijff weecken was overleden, sijn commen rijden yeder met een peert van Soest in Achtienvoort ten huysse van Beernt Ghijsberts ende sijn alsoo voorts te voet gegaen tot aen't huys van Jan Aris en daer hij, getuyge ten selven tijde was wonende hem getuyge te sprecken verclaerde mede dat hij getuyge op de hoffstede stonde ende henluyden op den dijk te voet aen sach commen zoo zij haer peerden ten huysse van voors. Beernt Ghijsbertsen hadden laten staen, zonder dat Beernt Dircxzn ofte Jan Philipszn eenich geweer ofte roers bij hem hadden, dan alsoo zijluyden van hem deposant verstonden dat Rutger Corszn op de caemer was, sijn zijluyden datelick wederom wech gegaen zonder in huys te commen. Voor redenen van wetenschap verklaart de getuige dat hij genegen is hetgeen hij gezien en gehoord heeft bij eede gestant te doen, indien versocht zijnde. Getuigen Henrick Rijcxzn en Michiel Thoeniszn.

Op vrije voeten gestelt

Notaris Johan van Ingen AT 002a001, folio 142 d.d. 14-12-1610.

Catharina Cornelisdr. verklaart ten verzoeke van Henrick Janzn Craen dat alhoewel tussen henluyden in voortijden enige verspreck van trouwen zoude mogen zijn geschijet, dat zijluyden nochtans overlange den andere 't selve hebben geadmitteert ende quijt gescholden en een ieder op vrije voeten gestelt, gelijk Catharina (Trijntgen) alsnoch verklaarde te doen bij desen van 't welck voorschreven is den voornoemde Henrick Janzn versochte acte, welke is desen. Gedaan te Amersfoort ter woonplaatse van Willem van Schadijck. Getuigen: Willem en Henrick van Schadijck (tekenen beide als van Schaeck).

Bevestiging huwelijksbelofte

Notaris Johan van Ingen AT 002a001 folio 375 d.d. 9-9-1614.

Jan Thonisz en Susanna Gommers van Roomen (van Ronnen), beide of elk van hen zo zij verklaarden boven de 23 jaren, verklaren elkaar over lange tijd belofte van huwelijk toegeseyt en ook gecontraheert te hebben. Dewelke trouwe zij verklaren nog sterker en bundiger te maken bij desen. Belovende 'tselve gestant te doen en nog sterker en bundiger te maken te weten dat zijluyden opt spoedichste, volgende den placcate van de heeren Staten, zullen procederen tot consumatie en solennisatie van het voors. huwelijk 't welck de voorn. Susanna verklaarde mede aan haar zijde te zullen effectueren soo haast zij van haar kind, daarvan zij comparante bij de voors. Jan Thonis verklaarde (en deselve Jan ook bekende) bevrucht te zijn, verlost zal wesen, welke kind zij comparante verklaarde te houden voor haerluyder echte kind en opdat dit beter effect sorteren zal, beloven de comparanten voor zo veel in henluyden bij eere en vrominchheid in plaatse van eede 't geen voorschreven is te zullen nakomen en om niemand ter werelt te zullen nalaten tot dien einde renunchierende de comparanten alle exceptien, privilegien en relevementen die henluyden hier tegens enigszins te bate zouden komen. Getuigen: Jelis Peterszn en Adriaen Lambertzn van Bommel.

Gijsbertgen versus Adolff

Notaris Johan van Ingen AT 002a001 folio 486V-487 d.d. 14-9-1616.

PROCURATIE

Gijsbertgen, Elbert Gorisdr geadsisteert mette selve Elbert, haer vader en gecoren momben in desen, borgerse en borger respectievelijk binnen de stad Amersfoort, machtigt Peter Pelen, lakencoper, haren swager, Gijsbert van Emeler en Thonis Harmanszn van Hagenouwen, samentlick en elcx bysonder omme uit name en van weege haar comparante voor de Gerechte off kerckeraed tot Wijck en elders daer sulcx nodich weesen en behoren sall, sich te opposeren jegens sodanige proclamatie en geboden van huwelick en trouwe als jonkheer Adolff van Raesvelt, Cornet van de Compagnie Ruyteren zijner Prinselijke Excellentie alhier, binnen Amersfoort leggende in garnisoen, met ymant anders als met haer comperante soude willen versoecken ter saecke van de belofte van echtschap en trouwe bij deselve van Raesfelt soo aen haer comparante als aen haer moeder in haer comparantes name belooft. En daer inne alle termijnen van rechte te observeren en alles te doen dat die gelegenheid van der saecke vereyschen zal, alwaert dat deselve speciaelder macht requireerde, oock met macht om eenige procureurs te mogen substitueren. Belovende van weerde te houden 't geene bij de voors. hare geconstitueerden en derselver gesubstitueerden volgende dese gedaen sal worden. Gedaen ter woonplaatse van de comparante ter presentie van Gijsbert Corneliszn en Pouwels Augustijnszn, die dese mede ondertekent hebben, evenals de comparante Gijsbertgen Elberts en haar vader die tekent als Elbert Janzn Ghorijts.

In vertaling: Gijsbertgen, dochter van Elbert Goris, geassisteerd met haar vader, haar gekozen voogd in deze zaak, borgeres en borger van de stad Amersfoort, machtigt haar zwager Peter Pelen, lakencoper, Gijsbert van Emeler en Thonis Harmanszn van Hagenouwen, gezamenlijk en ieder afzonderlijk om namens haar voor het gerecht of kerckeraed te Wijk[bij Duurstede] of elders, als dat nodig is, zich te opposeren (zich verweren) tegen de afkondiging van huwelijk en trouw, zoals jonkheer Adolf van Raesvelt, kornet van de Compagnie Ruiters van Zijne Prinselijke Excellentie, liggende alhier binnen Amersfoort in garnizoen, met iemand anders dan met haar heeft verzocht, vanwege de belofte van huwelijk en trouw door Van Raesfelt aan haar zowel als aan haar moeder gedaan. En alle juridische termijnen in acht te nemen, etc.

Idem folio 487 d.d. 24-9-1616.

PROCURATIE

Elbert Janszn Goris en Maria Huberts zijn huysfrouwe, borgers te Amersfoort machtigen Peter Pelen, Joachim Verspuelde en Thonis Harmanszn van Hagenouwen tsamentlick en elcx bijzonder in de sake die zijluyden als gevoechden met Gijsbertgen hare dochter voor de gerechte van Wijck en elders iegens jonkheer Adolph van Raesvelt sustineren sullen en daerinne alles te doen dat de saecke ende stijle van plaetse vereyschen zal. Gedaen te Amersfoort ter woonplaatse van de comparanten ter presentie van Gijsbert Corneliszn en Pouwels Augustijnszn als getuigen.

In vertaling: *Elbert Janszn Goris en Maria Huberts zijn vrouw, borgers te Amersfoort machtigen Peter Pelen, Joachim Verspuelde en Thonis Harmanszn van Hagenouwen, gezamenlijk en ieder afzonderlijk, in de zaak die zij als voogden met Gijsbertgen hun dochter voor de gerecht van Wijk bij Duurstede tegen jonkheer Adolf van Raesvelt aanspannen zullen en alles te doen wat de rechtzaak en de procedure ter plaatse vereisen zal. Gedaan te Amersfoort de woonplaats van de comparanten, in presentie van Gijsbert Corneliszn en Pouwels Augustijnszn als getuigen.*

Hieraan kan nog toegevoegd worden dat Peter Pelen op grond van deze beide procuraties op 13 oktober 1616 Aert van Hardichvelt, procureur voor den Hove van Utrecht, machtigt om deze zaak tegen jonkheer Adolf van Raesvelt te verdedigen (idem folio 496)

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

De bibliothecaris heeft deze keer te melden dat hij van een hardwerkend en zeer gewaardeerd echtpaar, de heer en mevrouw De Beer-van Asselt - leden van onze afdeling - een groot aantal boekjes heeft ontvangen. Deze boekjes zijn afkomstig van de Vereniging Veluwe Geslachten en zijn door meerdere mensen bewerkt, maar de meeste tekstbewerkingen zijn door mevrouw De Beer-van Asselt gedaan. Het zijn boekjes over geboorte/doop, huwelijk en overlijden/begraven enz., betrekking hebbend op het middengedeelte en het noordelijke deel van ons afdelingsgebied. Nogmaals dank voor het vele werk dat u beiden heeft verricht. Deze boekjes blijven tot nader bericht in opslag bij de bibliothecaris thuis, tot de nummering erop is voltooid. De aanwinsten kunt u op deze site zien onder de nummers **333** en **837** van de bibliotheekcatalogus.

Gevraagd ten behoeve van de bibliotheek:

Gens Nostra: jrg. 1 (1946) t/m jrg. 3 (1948)

Gens Nostra: jrg. 5 (1950) t/m jrg. 7 (1952)

Met dank aan de heer en mevrouw De Beer-van Asselt.

G. G. M. van der Kroon, telefoon: 033-4942496 aak tegen jonkheer Adolf van Raesvelt te

Boekennieuws

J.B. Glasbergen: *Het Beroepsnamenboek*. Dit boek bevat ruim 25.000 beroepen uit het tijdvak 1300-1900. Boekbespreking overgenomen van NRC Handelsblad 15 november 2004, uitgeverij L.J. Veen te Amsterdam, 575 bladzijden, prijs € 45,00 ISBN 90 204 0459 8.

Genealogen, historici en archiefmedewerkers stuiten in oude documenten vaak op beroepsnamen die ze moeilijk kunnen thuisbrengen. Wat deed bijvoorbeeld een balsanenmaker, een darinkdelver of een flessiaan? En waarmee verdiende een jezusmaker, een ravodeur of een waterbrander zijn centen? Zelfs historische woordenboeken, zoals het *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, laten u op dit punt vaak in de steek. Om in deze leemte te voorzien bracht J.B. Glasbergen in dit dikke boek de namen van 25.000 beroepen bijeen. De meeste namen zijn voorzien van een eeuwaanduiding, een vindplaats en een verklaring. Ze zijn alfabetisch geordend in korte, zakelijke lemma's. Een voorbeeld: bij *ravodeur* staat simpelweg "17 [= 17de eeuw], *ravodeuse*, 'voddenraper resp. voddenraapster' ".verdedigen (idem folio 496).

Bij andere lemma's staan af en toe citaten uit gildenkeuren, plakkaatboeken, octrooiaanvragen, stadsrekeningen, advertenties en gevelopschriften. Het gaat om beroepsnamen die werden gebruikt in de periode 1300-1900 in Nederland en België. Glasbergen is gelukkig niet preuts: hij vermeldt ook het oudste beroep ter wereld.

G. van Leeuwen: *Wandelen door de geschiedenis van Leusden*, Leusden 2004, ISBN 90-802573-3-8, prijs € 15 (op de NGV-bijeenkomsten in Amersfoort € 12,50)

In de jaren 1985-1988 schreef Goos van Leeuwen een groot aantal artikelen in de Leusder Krant over markante gebeurtenissen, gebouwen, boerderijen en andere Leusder onderwerpen. Bij deze artikelen maakten de schrijver en zijn broer Arie mooie tekeningen. De Historische Kring Leusden heeft de artikelen gebundeld en uitgegeven in een boek dat op 17 november is gepresenteerd. Het is een mooi en heel leesbaar werk geworden. De hoofdstukken van het boek zijn zodanig ingedeeld dat zij twee wandelingen vormen. Het boek is - met dank aan de Historische Kring - in onze afdelingsbibliotheek opgenomen.

Dick van Wageningen: *Register van de verkoop tienden te Woudenberg, Amerongen etc., 1615-1657, deel II, Amersfoort 2004*

Verkrijgbaar bij de auteur: D. van Wageningen, Gounodstraat 3, 3816 WH Amersfoort, prijs € 15.

In september 2001 werd in deze periodiek het Register van de verkoop van de tienden van St. Pieter 1563-1615 besproken. De auteur heeft nu een vervolg uitgebracht dat loopt tot 1657. Dit is een belangrijke aanvulling want het tweede register overlapt het begin van de periode waarvan we DTB's en diverse belastingregisters hebben. Ogenscheinlijk bevat het boek alleen maar een eindeloze reeks namen, in groepen van drie (koper en twee borgen, soms met hun adres), gerangschikt per goed en per jaar. Wie de

lange lijsten zorgvuldig bestudeert ziet al gauw patronen opkomen van personen die steeds opnieuw gezamenlijk optreden en die bij een bepaald goed genoemd worden. Een genealoog kan hierin belangrijke aanwijzingen vinden bij het speuren naar familierelaties. Het register is een nuttige bronnenpublicatie die een ordelijk en overzichtelijk beeld geeft van een volumineus archiefstuk.

G.W. Brouwer-Verheijen: *Amerongen Trouwboek 1642 - mei 1811*, Publicatie nr. 157 van de Vereniging Veluwe Geslachten. Verkrijgbaar bij de Vereniging Veluwe Geslachten, prijs € 15.

Al in 1993 gaf de Vereniging Veluwe Geslachten het trouwboek van Amerongen uit (hoewel Amerongen beslist niet op de Veluwe ligt). Het boek was een letterlijke transcriptie van het origineel en chronologisch opgebouwd. De uitgave zag er niet erg fraai uit. Al twee jaar eerder had mevrouw Brouwer het trouwboek bewerkt. Dit is nu uitgegeven, heel leesbaar en alfabetisch geordend. Elk huwelijk komt dus twee maal voor in dit boek, bij de achternaam of het patroniem van de man en bij die van de vrouw. De eerste publicatie liep tot maart 1809 en de nieuwe uitgave gaat door tot mei 1811.

J. Huijgen en B. Pijnenburg (red.): *Trots op ons Eemlandschap!* Samenwerken aan agrarisch natuurbeheer. Jubileumbundel vijf jaar Ark@Eemlandschap 1999-2004. Bunschoten 2004, prijs € 12,50.

Gelet op de titel kunt u zich afvragen waarom dit boekje hier gesignaleerd wordt. Dat heeft te maken met een van de vier hoofdstukken (eenderde van de omvang van het boek). Willem Ruizendaal heeft een bijzonder mooie historische samenvatting geschreven met als titel "De vroege geschiedenis van Eemland". De tekst is prachtig geïllustreerd en het hoofdstuk bevat ook nog eens negen kaarten die de historische ontwikkeling van het Eemland tonen. Deze kaarten zijn ongelooflijk informatief en toch heel mooi en leesbaar, een opvallende prestatie. Acht van de tien kaarten zijn bovendien op één los vel aan het boek toegevoegd. Verder heeft het boek twee geneagrammen. Eén toont de nakomelingen van graaf Wichman van Hamaland en de directe familie van zijn echtgenote. Het tweede geneagram is complexer en laat de relatie zien tussen de ministeriële geslachten Van Rijningen, Van Lokhorst en Van Amersfoort/Van Stoutenburg/Van Scherpenzeel. Iedereen met belangstelling voor de oudste geschiedenis van Eemland zal dit boekje met veel waardering doornemen.

Lezers reageren

Geachte mevrouw Bousema,

Omdat allebei mijn ouders uit Amersfoort komen en mijn grootvader Eibert van Beek (naar wie ik vernoemd ben) uit Leusden, heb ik met veel genoegen uw rubriek in Amersfoort en Omstreken gelezen. Eén kleine opmerking: De plaats Douway (pag. 65, laatste regel) is waarschijnlijk identiek met de stad Douai (Ned.: Dowaai, in de 16e eeuw onder andere geschreven als Douwaye) in het graafschap Artois, thans departement Nord in Frankrijk. Heel toevallig wordt de stad vanwege zijn universiteit ook genoemd in het laatste nummer van Gens Nostra 2004, nr. 9, pag. 393.

Met vriendelijke groet,

Bert van Beek, Sint-Michielsgestel

Commentaar op de brief van de heer Van Beek te Sint-Michielsgestel:

Geachte heer Van Beek,

U heeft volkomen gelijk, zelf had ik ook juist het artikel in Gens Nostra gelezen en was van plan dit in ons volgende nummer te corrigeren. De opmerking Douway [is Doornik in Vlaanderen] werd mij met veel overtuiging door iemand op het archief aangedragen, zodat ik zonder meer aannam dat het juist zou zijn. Weer een goede les in onze hobby: altijd controleren hetgeen je van een ander aangereikt krijgt. Hartelijk dank voor de waardering die u uitspreekt over ons tijdschrift.

Met vriendelijke groet,

Anje Bousema - Valkema

Hallo,

In het Archief van de Oude Westindische Compagnie op het Nationaal Archief in Den Haag vond ik: Hendrick Mesen, geboortig van Amersfoort, adelborst in het regiment van De Reede in de compagnie van Van den Brande, op het schip de Bontekoe, sneuvelde in de strijd tegen de Portugezen in Guararapes in Brazilië op 19 februari 1649.

Vriendelijke groeten,

Antonia Veldhuis

Vraag- en antwoordrubriek

Families Van 't Klooster en Van Klooster

Door Ton Hartman met medewerking van de Werkgroepen genealogie van de Historische Vereniging/Kring Eemnes, Hoogland en Soest en Gérard Derks.

Na het succes van vorige familiegenealogieën is nu het plan opgevat om van de familie Van 't Klooster een familiegeschiedenis te schrijven. Zoals u in de titel kunt lezen wordt ook de familie Van Klooster meegenomen. Deze familie is uit de Van 't Kloosters afkomstig en hoort er dus ook bij. De familie Van 't Klooster is oorspronkelijk afkomstig uit Soest doch in de 18e eeuw heeft ze zich al verspreid naar onder andere Eemnes en Hoogland.

In deze plaatsen wonen nog vele leden van deze familie en dat is de reden dat het initiatief vanuit deze plaatsen gekomen is.

De werkgroep genealogie van de Historische Kring Eemnes heeft vele akten van de burgerlijke stand en diverse bevolkingsregisters uitgeplozen om de stamboom zo compleet mogelijk te krijgen. Voor de Eemnessers onder de "Van Kloosters" en "Van 't Kloosters" konden de leden van de werkgroep teruggrijpen op hun boek Eemnessers door de eeuwen heen. Het samenstellen van dat boek is een echt monnikenwerk geweest en dat heeft hen geïnspireerd om deze familie ook in andere plaatsen na te zoeken. Voor de oudste generaties uit de 16e en 17e eeuw heeft Gérard Derks veel zoekwerk gedaan en met resultaat!

Het ligt in de bedoeling om in 2005 - in samenwerking met de Historische Kring Eemnes en de Historische Kring Hoogland - een tentoonstelling en een verhalenbundel over de familie Van 't Klooster samen te stellen. De tentoonstelling zal waarschijnlijk gelijktijdig in Eemnes en in Soest gehouden worden: in Eemnes in de oudheidkamer en in Soest in het Museum Oud-Soest. Om een aantrekkelijke tentoonstelling te kunnen maken, hebben we veel materiaal nodig. We zoeken vooral historische materiaal van vóór 1945. Wat we bijvoorbeeld kunnen gebruiken zijn bidprentjes, foto's waarop Van 't Kloosters staan afgebeeld en alle andere papieren die verband houden met de geschiedenis van deze familie. Graag maken we daarvan een kopietje. Eventueel maken we een digitale foto bij u thuis.

Hoewel - zo zult u uit bovenstaande oproep begrijpen - het zwaartepunt van deze tentoonstelling in de genoemde plaatsen ligt, is oud materiaal over de familie Van Klooster / Van 't Klooster uit andere plaatsen ook zeer welkom.

Ook kunt u elke tweede donderdagavond van de maand terecht in het Museum Oud-Soest aan de Steenhoffstraat. Op deze avonden komt de werkgroep genealogie vanaf 20.00 uur bij elkaar en kunt u kennis nemen van de resultaten van het onderzoek. Als u wat heeft dat voor ons mogelijk interessant is, dan kunt u dat melden bij Gérard Derks telefoon 026-3644051 of Ton Hartman telefoon 035-6025031 of e-mail: Tonhartman01@cs.com. Dank voor uw medewerking.

Geachte redactie,

Via het Puttens Historisch Genootschap lees ik uw blad regelmatig. Graag zou ik een vraag willen stellen in de Vraag- en antwoordrubriek.

Reijer Reijerse van Keulen trouwt op 9 december 1766 te Hoogland met Joanna Jacobs Boon. Reijer is geboren op 13 juli 1730 te Hoogland als zoon van Reijner(us) Gerritse (Reijer Gerritsen) en Gerarda Claese (Gerritje Claasen). Hij overlijdt volgens mij op 30 december 1835 te Amersfoort op een leeftijd van 105 jaar. Klopt dit en wie weet meer van Reijner Gerritse?

G. Buter
Weverstraat 4
3881 BJ Putten

Cursus Teleac

Vanaf woensdag 5 januari wordt door Teleac een serie historische familieprogramma's verzorgd over 'Verre Verwanten'. Het zijn zes afleveringen van 22.50-23.35 uur op Nederland 1. Herhaling van deze afleveringen begint op zondag 15 mei van 17.25-18.10 uur.

Parallel aan de uitzendingen wordt een boek uitgegeven: *Verre Verwanten. Genealogische verrassingen*, 160 pagina's, paperback ISBN 90 215 4090 8, prijs € 16,95.

Afdelingsnieuws via e-mail

Wilt u op de hoogte blijven van het laatste nieuws of wilt u herinnerd worden aan bijeenkomsten van de NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken?

Stuur dan een bericht naar het e-mailadres van de secretaris van de NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken: secretaris@amersfoorteo.ngv.nl. Als onderwerp graag vermelden: aanmelding NGV-nieuwsbrief. Verder graag uw NGV-lidnummer en woonplaats vermelden.

De leden, van wie reeds een e-mailadres bekend is, worden enige dagen voordat een bijeenkomst plaatsvindt, herinnerd aan deze bijeenkomst met datum, tijd en onderwerp. Daarnaast wordt informatie gegeven, welke niet in onze afdelingsperiodiek vermeld kan worden, omdat deze maar driemaal per jaar uitkomt. Bij het verzenden van berichten worden de e-mailadressen van de leden afgeschermd.

Mevr. P.E. Rosbach, secretaris
NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken

Zo print u een kwartierstaat door Anton van Nostrum

Het maken van een kwartierstaat blijkt niet voor alle PRO-GEN en WORD-gebruikers even gemakkelijk en duidelijk te zijn. In ons periodiek 'Amersfoort en Omstreken' van januari 2004 hebben we al eens een menu gepubliceerd. Echter werd geen melding gemaakt van de te volgen werkwijze nadat PRO-GEN zijn bestand had samengesteld. Wie niet 'afgestudeerd' is in WORD vraagt zich terecht af: Hoe nu verder?

Het samenstellen en printen van een kwartierstaat in de gebruikelijke vorm bestaat in feite uit drie stappen:

- A. De te volgen werkwijze in PRO-GEN
 - B. Het samenvoegen van twee bestanden in WORD
 - C. Het samenstellen van de bijbehorende INDEX
- Alle drie de onderdelen zullen stap voor stap behandeld worden.

A. De te volgen werkwijze in PRO-GEN

PRO-GEN start op met zijn hoofdmenu. Voer onderstaande handelingen exact uit.

Hoofdmenu

Kies: b (Bestand kiezen)

Overzicht PRO-GEN bestanden verschijnt.

Kies: uw gewenste genealogische bestand

Geef: ENTER

Hoofdmenu verschijnt weer.

Kies: k (Kwartierstaat kiezen)

Totaallijst Personen verschijnt.

Kies: de gewenste kwartierstaatdrager (probandus)

Geef: ENTER

Instellingen verschijnt.

Kies: s (Soort uitvoer)

Soort uitvoer verschijnt.

Kies: t (Tekstuitvoer & diversen)

Instellingen verschijnt weer.

Kies: d (Uitvoerdefinities)

Kies: KW-MAIL (Kwartierbladen voor Word en Wordperfect)

Geef: ENTER

Instellingen verschijnt weer.

Kies: g (Aantal generaties)

Kies: 5

Geef: ENTER

Kies: a (Invoer akkoord)

Uitvoermenu verschijnt.

Kies: c (Schijfuitvoer stuurprogramma)

Overzicht schijfuitvoer drivers verschijnt.

Kies: RTF (Microsoft WORD tekstbestand)

Geef: ENTER

Uitvoermenu verschijnt weer.

Kies: s (Uitvoer naar schijf)

Formulier verschijnt.

Kies: A4

Geef: ENTER

Lettergrootte verschijnt.

Kies: Lettergrootte 11 pt

Geef: ENTER

Er zijn 31 personen gevonden. Druk op een toets...

Geef de bestandsnaam voor de uitvoer naar schijf:

A: backslashnaam.RTF (naam mag niet langer zijn dan 8 karakters,

bijvoorbeeld "kwartier" of "kwart01")

òf: C:\backslashPG30\backslashTEXT\backslashnaam.RTF

Geef: ENTER

Afdrukopties verschijnt.

Kies: Nummers afdrukken? : N

Kies: Invoer akkoord

Geef: ENTER

In drive A: bevindt zich nu uw kwartierstaatbestand

òf:

In C:\backslashPG30\backslashTEXT bevindt zich het bestand naam.RTF

We kunnen nu PRO-GEN beëindigen.

Als we weten waar het bestand naam.RTF zich bevindt, dan kan dat met WORD ge-opend worden. Er komt nog steeds géén kwartierstaat in de bekende vorm tevoorschijn. Wat we te zien krijgen heeft de volgende vorm en inhoud.

F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11
F12	F13	F14	F15	F16	F17	F18	F19	F20	F21	
F22	F23	F24	F25	F26	F27	F28	F29	F30	F31	
F32	F33	F34	F35	F36	F37	F38	F39	F40	F41	
F42	F43	F44	F45	F46	F47	F48	F49	enz.	enz.	

2 Cornelus van Nostrum * St.Oedenrode 24-04-1893 † Rosmalen 11-11-1963 landbouwer zn.
van Johannes van Nostrum en Martina Latijnhouwers II/1 7 3 Johanna Maria
van Rooij * Zesgehuchten gemeente Geldrop 28-12-1893 † St.Oedenrode 12-07-1981 dr. van
Christianus van Rooij en Arnoldina Maasakkers II/2 x Zesgehuchten gemeente Geldrop 02-05-1923
26 4 Johannes van Nostrum

Dat ziet er nog niet erg 'kwartierstaterig' uit. Geen paniek, want de PRO-GEN-fase is goed verlopen. Die kunnen we als erg geslaagd beschouwen. Wilt u weten hoe het bestand opgebouwd is, maak dan de verborgen teksten zichtbaar door op de knop '¶' op de standaard-werkbalk te clicken. We zien tientallen tabs. Tussen de namen in het tweede deel zien we verder de veldcodes van het type {XE "Nostrum, Antonius"}. Deze codes worden door WORD gebruikt bij het samenstellen van de Index, waarover later meer uitleg volgt.

B. Het samenvoegen van twee bestanden in WORD 2002

(Heeft u een oudere versie van WORD of misschien nog WordPerfect op uw computer geïnstalleerd, dan dient u een andere procedure te volgen.)

De term 'samenvoegen bestanden' behoeft enige uitleg. Waarschijnlijk bent u wel eens benaderd met een persoonlijk aan u gerichte reclamebrief. Dergelijke brieven worden door een computer op eenvoudige wijze samengesteld uit minimaal twee afzonderlijke bestanden: één bestand met de tekst en één bestand met (honderden) namen en adressen. De computer maakt er één keurige brief van:

Geachte heer/mevrouw Van Nostrum

Wij hebben de eer u mede te delen dat u de hoofdprijs heeft gewonnen, bla bla bla!!!

Het hele proces heet Samenvoegen Bestanden.

De makers van PRO-GEN hebben voor ons een ingewikkelde vorm van Samenvoegen Bestanden voorgeprogrammeerd. Eén van de beide samen te voegen bestanden hebben

we al gemaakt in PRO-GEN op de hierboven beschreven manier onder A. We hebben dat bestand naam.RTF genoemd. In de terminologie van WORD heet zo'n document een gegevensbestand.

Het andere bestand, het hoofddocument, is voorgeprogrammeerd door de makers van PRO-GEN. Het ziet eruit als een 'leeg' kwartierstatenblad met her en der wat getalletjes. In werkelijkheid zit het barstensvol onzichtbare codes, die we zichtbaar kunnen maken door op Alt + F9 te drukken. Alle programmeercodes worden nu zichtbaar. Indrukwekkend!! Gauw weer Alt + F9 kiezen en weg zijn ze weer.

Het hoofddocument is te vinden in C:\backslashPG30\backslashNL\backslashWORD.

De map WORD bevat negen bestanden met de volgende namen en eigenschappen:

bestand	formaat	generaties	model
BLAD4-1.RTF	staand	4	Centraal Bureau voor Genealogie
BLAD4-2.RTF	staand	4	Nederlandse Genealogische Vereniging
BLAD4-3.RTF	staand	4	Boomstructuur
BLAD4-4.RTF	staand	4	Vlaamse Vereniging voor Familiekunde
BLAD4-5.RTF	staand	4	Vlaamse Stam
BLAD5-1.RTF	liggend	5	Centraal Bureau voor Genealogie

BLAD5-2.RTF	liggend	5	Nederlandse Genealogische Vereniging
BLAD5-4.RTF	liggend	5	Vlaamse Vereniging voor Familiekunde
BLAD5-5.RTF	liggend	5	Vlaamse Stam

U hebt bij het samenstellen van het gegevensbestand door PRO-GEN hiervoor onder A beschreven - dat we naam.RTF genoemd hebben - op zeker moment voor 4 of 5 generaties moeten kiezen. Hebt u gekozen voor 4 generaties dan moet u één van de staande modellen kiezen. Wilt u een kwartierstaat voor 5 generaties maken, dan dient u één van de liggende modellen te kiezen.

Tot zover enkele achtergronden. Nu volgt het bijbehorende recept.

Menu voor Samenvoegen van Bestanden in WORD 2002:

1. Start WORD 2002
2. Kies: Beeld, Werkbalk
Vink aan: Afdruk Samenvoegen
Er verschijnt een extra werkbalk.
3. PRO-GEN levert voorgeprogrammeerde kwartierbladen.
Waarschijnlijk zijn die te vinden in: C:\backslashPG30\backslashNL\backslashWORD
Kies: BLAD5-1.RTF
Er verschijnt een lege kwartierstaat met getalletjes en onzichtbare programmeercodes.
4. Kies de knop: Gegevensbestand openen.
Er verschijnt een scherm genaamd: Gegevensbestand selecteren
5. Ga naar: PG30\backslashTEXT en kies naam.RTF
De lege kwartierstaat verschijnt weer.
6. Kies de knop: Samenvoegen naar nieuw document
Er verschijnt een keuze-menu genaamd: Samenvoegen naar nieuw document
Kies: Alles
Kies: OK
7. Het scherm wordt grijs, maar na enkele seconden verschijnt zowaar de gewenste kwartierstaat met alle gegevens.
Kies: Opslaan als
8. Maak nu de bijbehorende INDEX van namen.

C. Het samenstellen van de bijbehorende INDEX

1. Zet de cursor op de plaats waar de Index moet komen (meestal onder de kwartierstaat).
2. Kies achtereenvolgens: Invoegen,
Verwijzing,
Index en inhoudsopgave (of type: Alt + ivi)
Er verschijnt een invulscherf met tabbladen, genaamd: Index en inhoudsopgave.
3. Kies tabblad Index. Waarschijnlijk is een en ander al ingevuld, dus kies OK.
De index verschijnt nu in twee kolommen. Het eerste deel van de index bestaat uit alle voorkomende plaatsnamen, het tweede deel bevat alle namen met verwijzing naar de bladzijdennummers.
In het tabblad Index kunnen wijzigingen aangebracht worden, waardoor de opmaak van de index beïnvloed kan worden.
 - a. In het vakje Opmaak moet 'Van sjabloon' gekozen zijn.
 - b. Kies: wijzigen, en experimenteer naar hartelust. De aangebrachte wijzigingen kunt u automatisch laten bijwerken in de index.
4. De index loskoppelen van de kwartierstaat.
 - a. Click op één van de namen in de index. Alle namen krijgen een grijze ondergrond.
 - b. Kies nu: Ctrl + shift F9
 - c. Alle namen krijgen een zwarte ondergrond, zoals bij blokselectie. Click ergens.
 - d. De namenlijst staat nu los van de kwartierstaat en is nu te kopiëren naar een afzonderlijk bestand. Wilt u alle namen in één kolom, dan moet u het sectie-einde na de laatste naam deleten. Waar het sectie-einde precies zit, kunt u zien door verborgen tekstdelen zichtbaar te maken.

Er rest nu nog slechts één eenvoudige stap: Print de kwartierstaat en bijbehorende index. Vervolgens gaat u met het kwartierblad naar de dichtstbijzijnde kopieermachine en vergroot u uw kwartierstaat naar A3-formaat.